Влада – Радам !

Голос України



Газета Верховної Ради України № 183 (683) ♦ Вівторок, 28 вересня 1993 року ♦ Ціна 40 крб.

ПОЗИЦІЯ УКРАЇНИ ІНШОЮ БУТИ НЕ МОЖЕ

Нотатки про переговори у Москві з приводу економічного союзу

Минулої п'ятниці, як відомо, у Москві зібралися глави держав і урядів СНД. На порядку денному головне питання — Договір про економічний союз.

День у Москві видався похмурий. З важких хмар майже постійно ллється вода. На вулицях — посилені наряди міліції. У завулках, у парках, у тихих підворітнях неважко помітити транспорт і підрозділи чи то ЗМОПу, чи то інших правоохоронних сил. Каски, щити, автомати... З верхніх поверхів «Президент-отелю», в якому працювали делегації, добре видно оснащених раціями і зброєю людей на дахах сусідніх будинків. Кажуть, що ближче до Білого дому їх ще більше, кажуть, що снайпери не зводять очей з «цитаделі російського парламентаризму».

Робота делегацій, переговори, коментарі, прес-конференція — то все важливі справи. Але ж треба на власні очі й на «цитадель» поглянути. І в досить щільному графіку українські журналісти таки знайшли для цього часинку. Ми наблизилися до Білого дому, скільки це можливо на автомобілі й пішки. Район очеплено. Справа і зліва від центрального входу — демонстранти в основному під червоними прапорами. Перекошені обличчя, фанатичне несприйняття іншої точки зору. Таке можна побачити і в нас. Під різними прапорами. Але в даному разі, слава Богу, то вже не наша справа.

(Закінчення на 2-й стор.).

На знімках: під час переговорів у Москві.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.





Закон України
Про дострокові вибори Верховної Ради України і Президента України

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Відмінити постанову Верховної Ради України від 17 червня 1993 року «Про проведення всеукраїнського референдуму щодо довір'я (недовір'я) Президенту, Верховній Раді України».
2. Призначити вибори народних депутатів України на 27 березня 1994 року, неділю.
3. Призначити вибори Президента України після виборів народних депутатів України на 26 червня 1994 року, неділю.

Президент України Л. Кравчук.

м. Київ
24 вересня 1993 року.

Абзац з листа

З приводу проекту нової Конституції точиться гостра дискусія. Досить часто опоненти посилаються на зарубіжний досвід і, звичайно, пропонують нібито щось своє, але разом з тим запозичене. Схоже на те, що матимемо не Конституцію України, а якийсь дайджестовий набір. Нам, певно, вже доволі одноденних законів, які не встигають набрати чинності, а їх уже відміняють. Тож де гарантія, що, набивши руку на нехтуванні законів, не поширимо набуте на Основний Закон держави — Конституцію?..

Нам потрібна чітка, лаконічна Конституція, а головне — щоб вона відповідала інтересам людини та держави.

А.РЕЗНИК.

Гайворон Кіровоградської області.

Україна — США: старт освітньої програми

У Києві відбулася презентація загальнонаціональної освітньої програми, покликаної дати населенню України базові уявлення про сутність розпочатих у країні економічних реформ. Цю акцію проводить Американське агентство міжнародного розвитку (ААМР) та компанія «Прайс Уотерхаус» згідно з досягнутою домовленістю між урядами США та України.

Виконавчий директор ААМР Емі Осборн змалювала в загальних рисах участь американських установ в різних програмах надання Україні технічної, економічної та гуманітарної допомоги, серед яких згадана американо-українська програма навчання та інформування населення в питаннях приватизації та розвитку структур ринкової економіки є одним з найважливіших компонентів програми приватизації в Україні.

Головний спеціаліст освітніх програм компанії «Прайс Уотерхаус» Мартін Нанна детально зупинився на конкретних питаннях втілення освітньої програми для населення України. Програма в цілому має сім головних пунктів. Вона передбачає, перш за все, сприяння місцевій ініціативі, розвиткові свідомості різних верств населення щодо необхідності прискорення ринкових реформ.

У ряді університетів України планується провести серію лекцій із залученням фахівців та експертів із Сполучених Штатів, ряду країн Східної Європи. Важливе значення мають семінари та практичні заняття, зроблені окремо для молоді та людей похилого віку. Цікавою виглядає ідея створення пересувних інформаційних центрів, які з допомогою листівок, плакатів та інших засобів зможуть донести до свідомості людей у найвіддаленіших районах України суть економічних перетворень. Планується також влаштувати серію семінарів для преси, а на телебаченні створити щотижневі телепрограми в прямому ефірі із залученням фахівців та глядацької аудиторії. В ході цікавих дискусій глядачі зможуть одержувати відповіді на питання, які їх хвилюють.

Для безпосередніх контактів з пресою в рамках програми створено прес-службу.

УКАЗ
Президента України
Про керівництво Кабінетом Міністрів України

У зв'язку з постановами Верховної Ради України від 21 вересня 1993 року «Про Уряд України» та «Про доручення Уряду України» та з метою посилення керівництва всіма структурами державної виконавчої влади в центрі і на місцях, оперативного розв'язання завдань економічних реформ, утвердження ринкових відносин, досягнення стабільності в усіх сферах суспільного життя **постановляю:**

1. Відповідно до частини першої статті 114-1, пунктів 3-1 і 4 статті 114-5, частини першої статті 117 Конституції України Президент України здійснює безпосереднє керівництво Кабінетом Міністрів України.
2. Указ Президента України від 16 червня 1993 року № 215 «Про невідкладні заходи щодо стабілізації економічної та політичної ситуації в Україні» вважати таким, що втратив чинність.
3. Цей Указ набирає чинності з дня його підписання.

Президент України Л.Кравчук.

м.Київ
27 вересня 1993 року.

Польовий стан

Не мільйоном єдиним

Замість обумовленого в договорах мільйону тонн зерна хлібороби Кіровоградщини продали державі 1 мільйон 27 тисяч тонн. «Але й це не межа,— сказав головний державний інспектор із заготівель і якості сільгосппродуктів обласної держадміністрації Микола Пашолок,— маємо можливість продати ще 100 тисяч тонн зерна кукурудзи, а також круп'яні культури».

Масово повезли хліб на елеватори фермери, які після певних вагань і роздумів зважили, що краще його продати, ніж берегти. І продали понад 30 тисяч тонн, або 10 відсотків загальної кількості реалізованого фермерами України.

Парламентська хроніка

ВЕРХОВНА ЧИ ВСЕНАРОДНА?

Денне засідання 24 вересня

Проголосувавши під певним тиском за скорочення своїх повноважень, дострокові перевибори парламенту й Президента, народні обранці не вдалися у розпач. Одразу ж після півгодинної перерви вони приступили до розгляду проекту нової Конституції України. Доповідь від Конституційної комісії зробив її співголова, Голова Верховної Ради І. Плющ. Він поінформував депутатів, що в обговоренні проекту нової Конституції в містах і селах України вже взяли участь більше як 180 тисяч громадян, вони подали до нього близько 47 тисяч зауважень і доповнень. Далі Іван Степанович охарактеризував основні зміни до проекту, внесені членами Конституційної комісії. Майбутню Україну вони бачать як демократичну парламентсько-президентську республіку, в центрі якої — людина з її широкими соціально-економічними правами і чітко визначеними громадянськими обов'язками.

Як вищий законодавчий орган республіки замість Верховної Ради пропоновано двопалатну Всенародну Раду зі значно меншим числом депутатів. Передбачається і серйозна реорганізація місцевих владних структур. Було помітно, що ці пропозиції не викликали особливого захоплення в залі.

— То яку ж Раду обиратимемо наступного березня? — серед численних запитань, на які відповідав доповідач, це звучало найвиразніше.

Обговорення доповіді Конституційної комісії буде продовжено на наступному пленарному засіданні 5 жовтня.

Володимир ЧЕРКАС.

ПОЗИЦІЯ УКРАЇНИ ІНШОЮ БУТИ НЕ МОЖЕ

(Початок на 1-й стор.).

У Москві відчувається зовнішній спокій і внутрішнє напруження. Здається, місто не відривається від телеекранів. Що там, в регіонах? Хто за Єльцина, хто за Хасбулатова? Амурська, Брянська, Новосибірська області, Башкортостан не підтримали Указ Президента Росії. Вичікують Татарстан, Саха, Інгушетія і Тува. Так повідомляє в ці дні московська «Народная газета». Вона ж 24 вересня написала: «Итак, в стране двоевластие. И судя по всему, оно закончится не скоро. Не завершена уборка урожая. Впереди зима. Цены продолжают ползти вверх. Нет, не вовремя начата эта «артподготовка» и дуэль между ветвями власти». А «Куранты» в цей день повідомили, що «депутатов «убил» генеральный прокурор В. Степанков, который заявил, что ВС прекратил полномочия президента по статье 121-6 Конституции РФ, но не отрешил его от должности, что должно быть сделано по статье 121-10 двумя третями голосов на съезде народных депутатов... Хасбулатов заявил, что придется подбирать новую кандидатуру на должность генерального прокурора». «Вечерняя Москва» опублікувала дані експрес-опитування 880 жителів Москви. 64 відсотки вважають справжнім Президентом Росії Єльцина, 16 — Руцького, 20 не змогли визначитися. Патріарх Олексій II закликав не допустити кровопролиття і громадянської війни.

Та кров уже пролилася. При нападі на штаб ОЗС СНД загинули капітан Валерій Свириденко і випадкова перехожа Віра Малишева. Напад вчинили, як повідомляється, люди підполковника Терехова з так званої спілки офіцерів СРСР. Смислу в цій акції не шукайте. Політичний ідіотизм важко пояснити. У капітана залишилась дружина і дві доньки. Одну з них звати Оксаною, говорилося по одному з каналів московського телебачення. Капітан, судячи з усього, явно українського походження. Нашого цвіту... Про Малишеву жодних подробиць в день загибелі не передавали. Дай Боже, щоб це були останні жертви «двоевластия».

Не буду коментувати наведені вище повідомлення московських газет і телебачення. Розумному, як говорили древні, достатньо. Скажу лише, що внутрішні справи Росії — то внутрішні справи Росії. І слава Богу, що для України це вже два роки справді так. І щоб вік-віків так було. Але, звичайно ж, і світ, і Україну не можуть не хвилювати події в Росії. Нестабільність у будь-якій країні, яка має ядерну зброю, — предмет особливої тривоги у світі.

Глави держав і урядів країн СНД, які прибули до Москви 23—24 вересня, вже самим фактом свого приїзду підтримали Єльцина і його уряд. Певно ж, і на це розраховувала команда Президента Росії, виступивши проти Верховної Ради своєї держави саме напередодні цієї події. Втім, у Москві говорили, що й Руцькой хотів би зустрітися з керівниками країн СНД. Але з їхнього боку ніхто на такій зустрічі, м'яко скажемо, не наполягав.

Хто керує Росією — то справа її народу. Ми ж зацікавлені в одному — в стабільності у нашого сусіда і в наших взаємовигідних і рівноправних стосунках.

Думаю, що в світлі усіх цих подій громадяни України не можуть не оцінити акуратну і виважену позицію Президента нашої держави і в ставленні до подій у Росії, і в ставленні до Договору про економічний союз. Це у Верховній Раді нашій може бути весь набір думок: від готовності підписати договір із заплющеними очима до рішучого заперечення такого договору, проект якого дійсно суперечить багатьом статтям Конституції України. Що ж, позиція окремих народних депутатів зрозуміла: вони виражають волю і думки частини своїх виборців. А Президент має все це акумулювати. За ним — вся Україна. І її не можна провокувати на розкол.

Тому й Заява, яку ми повністю друкуємо нижче, відзначається виваженістю і відповідальністю Президента перед своїм народом і державою. Україна співробітничатиме з економічним союзом в якості асоційованого члена на основі окремої угоди про таке членство. Угоду ще має бути розроблено. Але в принципі асоційоване членство в будь-якому союзі передбачає, що дана держава підтримує в такій спілці те, що її влаштовує, і не поділяє те, що не відповідає її інтересам.

Глави держав, підкреслив на прес-конференції після повернення з Москви Леонід Кравчук, погодилися з такою позицією України.

І насамкінець кілька цифр про рівень життя і ціни у Москві. Ковбаса варена 1 кг — 6000 рублів, ковбаса вищих сортів — 12000 рублів, яблука — 600 рублів, помідори — 1500—2000 рублів, пенсія — 20000, середня зарплата — 45000—50000. Рахуйте самі, кому на що вистачає. А щоб вийти з кризи і нам, і нашим сусідам, потрібно одне — тяжка праця. І пошли нам ще, Боже, нарешті, толковий уряд, який би сам не крав і іншим не давав, і сприяв праці кожного з нас. Невже це занадто великі й нездійсненні бажання?

...Вечір повернення з Москви був так само похмурий, як і ранок прибуття. Погода не змінилася. Хмари над столицею Росії не розійшлися... Але ж над хмарами завжди є сонце, чи не так?

Сергій ПРАВДЕНКО.

Київ — Москва — Київ.

P. S. Різні політичні сили в Україні по-різному сприймають підписану Президентом Заяву про асоційоване членство. В Донецьку комуністичні і прокомуністичні організації зібрали невеликий мітинг з вимогою, щоб Україна повністю і негайно вступила до економічного союзу. Конгрес національно-демократичних сил вимагає відмови від будь-якої участі в тому договорі. Абсолютно полярні підходи. Президент, як ми бачили, обрав золоту середину. І полярним силам слід би зрозуміти, чому він так зробив. А зрозуміти в даному разі означає підтримати.

ЗАЯВА УКРАЇНИ

у зв'язку з Договором про створення Економічного союзу

Україна надає важливого значення поглибленню всебічного і взаємовигідного економічного співробітництва з усіма державами — учасницями Співдружності незалежних держав. Особливо важливими є розвиток і встановлення нових раціональних господарських зв'язків між підприємствами, усунення штучних перешкод на шляху їх прямої взаємодії.

Прагнучи далі розвивати свої відносини на основі принципів поважання державного суверенітету, рівноправності, взаємної вигоди, відмови від застосування сили, економічних чи будь-яких інших методів тиску, що їх містять установчі документи СНД, а також інших загальновизнаних принципів і норм міжнародного права, Україна брала участь у підготовці Договору про економічний союз і була ініціатором Декларації про основи економічного співробітництва держав — учасниць СНД. Українська делегація робила все можливе, щоб внести свій конструктивний вклад у розробку такого документа, який належним чином відповідав би і зазначеним вимогам, і нормам нашого законодавства.

Ми переконані, що подальший розвиток і зміцнення дружби, добросусідства, рівноправної взаємовигідної економічної взаємодії в рамках СНД, що не перешкоджає нормальним зв'язкам з іншими державами і міжнародними організаціями, відповідають докорінним національним інтересам наших народів. Україна з урахуванням нашого внутрішнього законодавства заявляє про свій намір співробітничати з Економічним співтовариством як асоційований член на основі окремої угоди відповідно до статті 30 Договору про створення Економічного союзу.

Президент України
Л. КРАВЧУК.

м. Москва

24 вересня 1993 року

МІЖНАРОДНИЙ СИМПОЗІУМ

Питання безпеки, роззброєння і довір'я в країнах СНД обговорюють учасники міжнародного симпозіуму, організованого Центром ООН з питань роззброєння і урядом України, що відкрився в столиці України. Симпозіум, у якому беруть участь представники 18 країн, триватиме до 30 вересня. Його мета — обговорення стратегії взаємовідносин держав, що виникли на території колишнього СРСР, шляхів подання їм допомоги з боку міжнародних організацій.

На симпозіумі виступив перший заступник Голови Верховної Ради України Василь Дурдинець. Виступ буде опубліковано.

НАУКОВИЙ ПОСТУП — СПІЛЬНО!

23 вересня Президент України Леонід Кравчук зустрівся з учасниками установчих зборів Міжнародної асоціації Академій наук, яку цими днями було утворено в Києві. В зустрічі взяли участь керівники Академій наук майже всіх республік колишнього Радянського Союзу, а також Чехії і Словаччини, Національного центру природничих наук і технологій В'єтнаму, гості з Академії Європи і Академії наук третього світу.

Президент АН України Борис Патон, який установчими зборами обраний Президентом згаданої Міжнародної асоціації, поінформував Президента України і учасників зустрічі про основні програмні напрями діяльності нового наукового об'єднання. Головна його мета — спільно дбати про забезпечення наукового поступу в країнах асоціації, а також про соціальний захист діячів науки.

Президент Л. Кравчук розповів учасникам зустрічі про політичну і соціально-економічну ситуацію в Україні. Він вітав прагнення науковців країн СНД спільно розв'язувати нагальні проблеми, які сьогодні особливо відчутні в усіх республіках колишнього СРСР. Україна, наголосив Президент, буде всіляко підтримувати прагнення вчених спільними зусиллями утверджувати науково-технічну, економічну і соціальну розбудову наших суверенних держав.

ЯК І НАЛЕЖИТЬ СУСІДАМ

Днями в Києві побувала делегація парламенту Туреччини на чолі з його Генеральним секретарем М. Таллі. Представники турецького парламенту побували в Комісії у питаннях законодавства і законності, ознайомилися з діяльністю Секретаріату Верховної Ради, комп'ютеризованих і інформаційних систем, діяльністю національної парламентської бібліотеки, взяли участь у бесіді у Київській міській Раді.

Глава делегації разом з іншими її членами зустрілися з журналістами, поділилися своїми враженнями від перебування в Україні.

М. Таллі, зокрема, дав високу оцінку співробітництву країн Чорноморського регіону, що розвивається, зокрема, між Україною і Туреччиною. «Недавно, — сказав він, — ми зустрічали українську парламентську делегацію на чолі з Іваном Плющем. Тепер ось ми гостюємо в Києві. Такі міжпарламентські зв'язки збагачують нас, розширюють можливості разом працювати у багатьох напрямках».

Генеральний секретар висловив задоволення від бесіди в Києві з Головою та Першим заступником Голови Верховної Ради, назвав ці зустрічі плодотворними й цікавими.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

ПРО ПРОЕКТ НОВОЇ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Доповідь співголови Конституційної комісії, Голови Верховної Ради України І. С. Плюща на восьмій сесії Верховної Ради України 24 вересня 1993 року

Як ви пам'ятаєте, Верховна Рада України, розглянувши проект нової Конституції України, прийняла 1 липня 1992 року постанову про винесення цього проекту на всенародне обговорення і доручила Конституційній комісії за його результатами доопрацювати проект і внести Верховній Раді на розгляд.

У всенародному обговоренні проекту нової Конституції України взяли участь понад 180 тисяч громадян, а також 20 обласних, 114 міських, районних, селищних і сільських Рад народних депутатів, 118 об'єднань громадян і майже три тисячі трудових колективів. Загалом до проекту нової Конституції висловлено понад 47 тисяч пропозицій і зауважень.

За підсумками обговорення проведено доопрацювання проекту нової Конституції. Доопрацьований проект був розглянутий Конституційною комісією 17 березня, 3 травня і 17 травня цього року. В результаті 17 травня було прийнято рішення — подати проект нової Конституції Верховній Раді на розгляд, що й було зроблено 27 травня цього року. Отже, народні депутати мали час для детального ознайомлення з цим проектом.

Проект Конституції у більшості випадків оцінений позитивно. Зокрема, проект позитивно оцінений більшістю громадян, політичних партій, багатьма трудовими колективами, правовими установами і державними органами, зарубіжними експертами.

Позитивна оцінка проекту дана Європейською комісією «За демократію через право» Ради Європи. Таким самим був висновок експертів проекту й на міжнародних симпозіумах в Києві, які проводилися в 1992 і 1993 роках.

Разом з тим, негативна оцінка проекту в цілому висловлена у 3271 випадках, зокрема 7 обласними, 51 міською, районною і сільською Радами, 2580 громадянами, 16 об'єднаннями громадян. Негативна оцінка проекту дана також кількома організаціями Соціалістичної партії.

В ході всенародного обговорення зауваження і пропозиції надійшли практично до всіх положень проекту Конституції: загальних засад конституційного ладу, основних прав і свобод людини і громадянина, форм державного устрою і правління, державної мови і громадянства, соціально-економічного ладу і символіки, структури і назви парламенту, співвідношення влад і поділу повноважень між державними органами, виборчої системи і організації влади на місцях, регіонального і місцевого самоврядування.

Очевидно, є потреба хоча б коротко зупинитись на принципових змінах, яких зазнав проект нової Конституції в порівнянні з тим, що виносився на всенародне обговорення.

Насамперед про **перший розділ, який присвячений загальним засадам конституційного ладу.** В цьому розділі уточнені практично всі фундаментальні положення функціонування нашого суспільства і держави. Зокрема, основний текст проекту Конституції тепер розпочинається положенням про те, що конституційний лад України грунтується на визнанні людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки за найвищу соціальну цінність, пріоритет її прав і свобод. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головний обов'язок держави.

Процитоване положення, яке зафіксоване в статті 1 проекту, з одного боку, розкриває справжню гуманістичну природу нової держави, яку ми будуємо. А з іншого боку — утверджує нашу рішучу відмову від патерналізму у відносинах «людина і держава», «держава і суспільство». У цих відносинах саме «держава відповідальна перед людиною і суспільством за свою діяльність».

У розділі про загальні засади конституційного ладу дається визначення України як демократичної, правової соціальної держави (стаття 2), чітко закріплено форму її правління — республіка (стаття 2), установлений механізм здійснення народовладдя (стаття 3). Принцип поділу влад на законодавчу, виконавчу і судову доповнений ідеєю єдності влади, яка досягається шляхом взаємодії цих трьох влад (стаття 3).

І тут треба сказати, що питання забезпечення єдності влад нині набуває особливої актуальності з огляду на міжнародний досвід, досвід діяльності органів державної влади України, необхідності тісної співпраці усіх гілок влади в ім'я і на благо народа.

В проекті Конституції лаконічніше викладені засади політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності. Визначено, що в Україні гарантується рівноправність усіх форм власності і господарювання, соціальна спрямованість економіки (стаття 9). Встановлено також, що в Україні гарантується багатопартійність з одночасним забезпеченням рівного права громадян і їхніх об'єднань на участь у державних справах і політичному житті (стаття 9).

Відновлено положення про державну мову в Україні, враховуючи велику кількість зауважень щодо відсутності цього положення в проекті. Водночас передбачається, що в місцях компактного проживання однієї або декількох національних груп поряд з державною мовою може вживатися як офіційна в державних органах, організаціях та установах мова, прийнятна для більшості жителів даного населеного пункту (стаття 7).

Покращено, на наш погляд, формулювання загального принципу верховенства права. Зокрема, зроблено акцент на тому, що саме на верховенстві права має грунтуватися Конституція. Її норми є нормами прямої дії. Закони та інші правові акти не повинні суперечити Конституції і конституційним законам.

В останньому варіанті проекту Конституції досить предметно і змістовно закріплені принципи, на яких грунтується зовнішня політика України. Ця політика спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства на основі неухильного додержання принципів поваги до державного суверенітету і суверенної рівності; незастосування сили чи погрози силою; непорушності кордонів і територіальної цілісності держав; невтручання до внутрішніх справ; поваги прав людини і основних свобод; співпраці держав; сумлінного виконання міжнародних зобов'язань; мирного врегулювання спорів.

Грунтовні зміни внесені до розділу про права і свободи людини і громадянина.

Посилені конституційні гарантії громадянських, політичних, економічних, соціальних і культурних прав, конкретизовані умови їх здійснення. Виходячи з ідеї про первісність інтересів людини перед інтересами держави, значно змінено правовий статус особи в усіх її соціальних вимірах.

Важливою віхою в конституційному регулюванні громадянських і політичних прав є визнання і гарантування права на громадянство, права на свободу і особисту недоторканність, свободу пересування і вільного вибору місця проживання, права доступу до будь-якої інформації, що стосується громадянина, права на вирішення державних і громадянських прав.

На рівні світових стандартів, зокрема, у повній відповідності з Загальною декларацією прав людини, міжнародними пактами про громадянські і політичні права, економічні, соціальні та культурні права розв'язано питання про захист громадянами свого життя і життя інших осіб від будь-яких протиправних посягань. Вони можуть використовувати в цьому разі усі законні засоби, включаючи і зброю. В той же час з метою гуманізації заходів покарання обмежено застосування смертної кари — вона допускається лише у випадках навмисного вбивства і тільки за рішенням суду (стаття 21).

Особлива увага при доопрацюванні проекту зверталася на соціальні функції держави, забезпечення соціально-економічних прав.

В основу викладення положень про соціально-економічні права покладений не декларативний, а справжній принцип соціальної справедливості, відповідно до якого держава забезпечує соціальний захист не всім, а тільки тим верствам населення, які дійсно цього потребують. Йдеться про тих громадян, які за різних обставин не можуть належно забезпечити своє існування.

На державу покладається також обов'язок забезпечувати тим, хто працює, заробітну плату на рівні прожиткового мінімуму, що відповідає науково обгрунтованим фізіологічним і соціально-культурним потребам людини (стаття 40). Посилено гарантії прав у випадку безробіття, а також незаконного увільнення. Розширено права профспілок і можливості їх участі у соціальному захисті трудящих (статті 31, 40).

Уточнено положення щодо обмеження прав і свобод громадян (стаття 59). Встановлено, що такі обмеження мають бути мінімальні й відповідати засадам демократичної держави.

Посилено гарантії додержання презумпції невинуватості, відшкодування шкоди, завданої громадянину, злочинами або неправомірними діями службових осіб, уточнено обов'язки людини і громадянина (статті 49—63).

Через увесь текст розділу про права і свободи досить коректно проведена ідея про те, що здійснення особою своїх прав і свобод не має порушувати прав і свобод інших осіб. І це не випадково. В цивілізованому суспільстві мають бути забезпечені єдність і взаємообумовленість демократії і свободи, організованості, дисципліни і порядку, відповідальності і глибокої поваги до кожної людини, кожного громадянина.

У розділі «Громадянське суспільство і держава» насамперед уточнене саме поняття громадянського суспільства і його співвідношення з державою. Виходячи з того, що держава, як уже зазначалося, підпорядковується служінню громадянському суспільству, встановлено, що правове регулювання суспільних відносин покликане забезпечити поєднання інтересів людини, суспільства і держави за пріоритету інтересів людини. Тому зроблено наголос на забезпеченні належного функціонування усіх інститутів громадянського суспільства, вдосконалення правового регулювання і захист відносин вільного підприємництва, сімейних відносин, освіти, науки, культури, навколишнього середовища.

Передбачено додаткові гарантії діяльності громадських об'єднань, у тому числі профспілок, релігійних об'єднань і політичних партій, засобів інформації (статті 85—93).

Особлива увага приділена уточненню відносин власності і посиленню її соціальної функції, а також забезпеченню прав громадян на власність.

Уточнений перелік видів власності, зокрема, введене поняття власності трудових колективів, встановлене виняткове право приватної власності на землю лише громадян України, передбачена можливість участі трудових колективів в управлінні підприємствами різних форм власності, надано право утворювати на цих підприємствах громадські (крім політичних), контрольні органи та організації (стаття 70).

«Пряме народовладдя» — під такою назвою введений новий розділ проекту Конституції, в якому визначальним є положення про те, що «основою народовладдя в Україні є суверенна воля її народу» (стаття 94).

Свою суверенну волю український народ вільно виявляє через референдуми, вибори, здійснення народної законодавчої ініціативи та інші форми безпосередньої демократії.

Зазначені форми прямого (безпосереднього) народовладдя в проекті Конституції розкриваються, виходячи із загальних засад їх здійснення. Так, зокрема, в статті 98 проекту фіксується, що виборчий процес в Україні здійснюється на засадах:

— вільного і рівноправного висунення претендентів та кандидатів;

— гласності і відкритості;

— неупередженості до кандидатів з боку державних органів, установ і організацій, а також органів місцевого самоврядування;

— рівності можливостей для всіх кандидатів у проведенні виборчої кампанії;

— свободи агітації;

— контролю за джерелами фінансування та витратами на виборчу кампанію.

Ці, безперечно, демократичні засади виборчого процесу потребують належного нормативно-правового оформлення. І тому депутати сьогодні справедливо наголошували на цьому надзвичайно важливому завданні Верховної Ради. Таке оформлення на рівні Конституції як Основного Закону, очевидно, не можна нам буде зробити в повному обсязі. Це має бути зроблене в окремих конституційних законах, про що йдеться в проекті Конституції.

Одним із центральних є розділ проекту Конституції про **державну владу**, до якого, до речі, надійшло найбільше зауважень і пропозицій.

Доопрацювання цього розділу проекту провадилось на основі численних пропозицій про необхідність запровадження в Україні парламентсько-президентської чи парламентської форми правління та децентралізації державного управління територіями. Виходячи з цього, в проекті Конституції зроблена спроба посилити контрольні функції парламенту за діяльністю органів виконавчої влади. Ми вже стільки говорили, що багато недоліків у нашому суспільстві є саме із-за того, що Верховна Рада не виконувала належно своїх контрольних функцій. Це зрозуміло, але треба, щоб ці контрольні функції і взаємовідносини виконавчої і представницької, а на нашому рівні — вищої законодавчої влади були чітко оформлені, щоб не було дублювання повноважень, або так званих «ножиць», які з вами свідомо чи не свідомо створили в управлінні державою. Тому посилюючи контрольні функції парламенту за діяльністю органів виконавчої влади, нам необхідно створити організаційно-правові умови для їх ефективної роботи, особливо Кабінету міністрів.

У зв'язку з цим в проекті концептуально по-новому викладені повноваження парламенту, Президента та Кабінету міністрів України, механізм стримувань і противаг між ними.

Що стосується органу законодавчої влади — парламенту, то пропонується його нова назва — «Всенародна Рада», за яку, до речі, Конституційна комісія проголосувала майже одностайно. Його палати названі відповідно «Державна Рада», яка представляє інтереси всієї України, і «Рада територій», яка покликана відображати інтереси окремих територій (областей), бо за цим варіантом проекту надаються більш суттєві повноваження, а відтак, і новий статус.

Виходячи з великої кількості пропозицій громадян, висловлених у ході всенародного обговорення, запропоновано кількісно менший склад палат парламенту (Державна Рада об'єднує 200 депутатів замість 350, Рада територій формується за принципом — по 3 депутати від кожної області, Республіки Крим, міст Києва і Севастополя). Хочу ще раз підкреслити, що це лише один з варіантів структури майбутнього парламенту, що є варіант однопалатного парламенту, і напевне з цього питання будуть аргументовані дискусії, що ніяк не виключає думку про те, що можна розглядати й варіант однопалатного парламенту, і напевне з цього питання будуть аргументовані дискусії.

Уточнені положення щодо припинення повноважень Всенародної Ради, її саморозпуску (стаття 126).

Йдеться, зокрема, про те, що повноваження Всенародної Ради або однієї з її палат, якщо парламент буде двопалатний, можуть бути припинені достроково в разі саморозпуску, за рішенням всеукраїнського референдуму про недовіру до Всенародної Ради або однієї з її палат, а також її розпуску Президентом. Останнє може мати місце тоді, коли Всенародна Рада призначить референдум про довіру (недовіру) до Президента і на-

(Закінчення на 6-й стор.).

Продиктовано в номер

Коли клієнт надійний...

Баварський об'єднаний банк надав калузькому концернові «Хлорвініл» кредит на 212 мільйонів дойчемарок. Гроші підуть на будівництво заводу, що вироблятиме поліетилен і поліпропілен. Будівельні та пуско-налагоджувальні роботи виконає німецька фірма «Лінде», яка свого часу заснувала в Калуші виробництво етилену і пропілену. Про надійність концерну й задуманого проекту свідчить і те, що кредит застрахований німецькою урядовою страховою фірмою «Гермес».

Університет воєнізується

26 вересня курсанти відділення військової підготовки Київського університету ім.Т.Г.Шевченка склали присягу на вірність Українській державі. Відтепер поряд з майбутніми офіцерами запасу із загалу студентів тут готуватимуться офіцери кадрової служби в галузі військової картографії та геодезії, військової юстиції, фінансово-економічної служби і військового перекладу.
Цікаво, що серед курсантів є й дівчата.

В'язниця скоро лусне

Запорізька обласна прокуратура винесла протест у зв'язку з тим, що сотні підсудних перебувають в слідчому ізоляторі, а суди давно прострочили розгляд їхніх справ. Постала вибухонебезпечна ситуація, адже за санітарними нормами в ізоляторі має утримуватися вдвоє менше злочинців чи підозрюваних, аніж їх є нині. У тісних камерах там перебуває близько двох тисяч чоловік.

Своя гра

В англійському місті Лідс завершився Міжнародний конкурс піаністів. За вищу нагороду змагалися також два представники України. Наш земляк Іванов був удостоєний диплома другого ступеня, що можна розцінювати як успіх з огляду на високий професійний рівень учасників і вимогливість журі. Серед почесних гостей, запрошених на фінальний концерт, був Посол України у Великобританії Сергій Комісаренко. Після конкурсу він мав бесіду з Герцогинею Кентською — почесною покровителькою конкурсу.

Граф приймає гостей

Рівно півтора століття тому на східних степових кресах України було закладено Великоанадольське лісництво та відкрили спеціальний навчальний заклад при ньому (нині — технікум). Саме тоді тут розпочав свою діяльність поручик корпусу лісничих Віктор Єгорович Граф. Протягом 23 років вчений разом зі своїми помічниками-однодумцями висадив на 150 десятинах донської землі лісові насадження. Зараз у Великому Анадолі під ними вже понад 2.5 тисячі гектарів.
Про все це йшлося на науково-практичній конференції, яка щойно розпочала свою роботу у Великому Анадолі. В ній беруть участь генеральні директори управлінь лісничих господарств десяти областей України, вчені із Росії.

Л.Косаківський: «Я НЕ ЗБИРАЮСЯ ГОДУВАТИ «ЧОРНИЙ РИНОК»

Столичне життя

На брифінгу (23 вересня) глави Київської міськдержадміністрації Л.Косаківського було висвітлено проблеми столичного транспорту, міського господарства і цін у роздрібній торговій мережі.

Стан справ у міському громадському транспорті Л.Косаківський назвав як критичний: плинність кадрів (низька зарплата), брак коштів на закупівлю нової техніки замість тої, що вичерпала свій ресурс, запчастин. Середня зарплата водіїв, скажімо, на сьогодні становить: автобусів — 114 тисяч купоно-карбованців, трамваїв і тролейбусів — 107 тисяч, метро — 174 тисячі (в той час як у Росії машиністи метро отримують в середньому 200 тисяч російських рублів). На міських маршрутах нині не вистачає рухомого складу: тролейбусів — 114 вагонів, трамваїв — 35, автобусів — 104. Глава міськдержадміністрації публічно попросив вибачення у киян і гостей столиці за незручності, які вони відчувають у громадському транспорті, і розповів журналістам про зусилля очолюваної ним адміністрації для подолання кризи. Якщо раніше транспортні засоби для Києва закуповували на кошти республіканського бюджету, а виділених сум на сьогодні явно не вистачає, то міськадміністрація відшукала інші джерела фінансування. Крім того, є домовленості з українськими заводами про закупівлю техніки, яку раніше тільки імпортували (тролейбуси з Південмашу тощо), а незабаром буде проведено оптимізацію маршрутів міського транспорту (цю проблему тепер вивчають фахівці).

Завдяки пільговим кредитам (70% річних) на 93 мільярди карбованців, про які міськадміністрація домовилася з комерційними банками, місто може закупити і закласти на зберігання потрібні йому 34 тисячі тонн картоплі, 70 тисяч тонн інших фруктів і овочів, 70 тисяч тонн зернових. Майже розв'язано питання про 165 мільярдів карбованців пільгових кредитів на закупівлю м'яса і масла, 9 мільярдів карбованців кредитів на закупівлю ліків і 7 мільярдів — медичного обладнання. На висловлені журналістами сумніви, що ці кредити підуть саме на харчі і ліки тим, хто найбільше їх потребує, Л.Косаківський заявив: «Я не збираюся годувати «чорний ринок». Кредити цільові, і використання їх будемо жорстко контролювати».

Що стосується цін на господарські послуги, то, як повідомив начальник управління цінової політики держадміністрації В.Яструбинський, вони зростуть найближчим часом у середньому в 1,5 — 3 рази через зростання цін на енергоносії.

Костянтин ПАРИШКУРА.

Фотофакт

Черкаська фірма «Маїс» — молоде акціонерне товариство, але вже встигло заявити про себе. Справа, яку воно розпочало, — надзвичайної ваги. Це створення системи насінництва кукурудзи. Вперше у республіці в області об'єднані в одну ланку вчені-селекціонери, переробне підприємство. Вже цього року більшість сільгосппідприємств Черкащини скористалася насінням, запропонованим «Маїсом», чим заощадили чималу суму валюти, яку минулими роками витрачали на закупівлю насіння. Тепер у сорока господарствах дозріває насіння кукурудзи вітчизняних, а також зарубіжних селекцій. Цього вистачить, щоб цілком задовольнити потреби у насінні всіх сільськогосподарських підприємств області. За суворим дотриманням технологій вирощування стежать агрономи фірми. Обробіток насіння, підготовку до високих посівних кондицій провадять на високоавтоматизованому підприємстві, устаткування для якого закуплено за кордоном. Керівники фірми, а це, в основному, молоді, енергійні фахівці, активно дбають про удосконалення системи насінництва, використовуючи при цьому все ліпше, набуте у республіці й за рубежем.



На знімку Олександра ГОРДІЄВИЧА: оператор сушилки Олександр Запорожець перевіряє роботу автоматики.

Приватизація

АУКЦІОН НА «П'ЯТІРКУ», ПРИВАТИЗАЦІЯ — НА «ДВІЙКУ»

Так оцінила приватизацію та аукціони в Україні і, зокрема, перший, проведений у Черкасах, експерт Міжнародної фінансової корпорації пані Рома Кушнір.

Саме вона разом з американськими колегами після успішного дебюту аукціонів у Львові консультувала підготовку програми малої приватизації у Черкасах.

Аукціон дуже зацікавив черкащан. І кілька годин вистачило львівському ліцетаторові Юрію Ганулякові, щоб «пустити» з молотка дві крамниці, фотосалон, кафе і кіоск. Конкуренція виявилася жорстка. Ціни — від одного «з гаком» мільярда за скромний фотосалон до кількох десятків мільйонів за ще не помітніший кіоск. Навіть молоток ліцетатора «потягнув» на 27 тисяч карбованців. Його придбала «на пам'ять» фірма «Прометей».

Та, підбиваючи підсумки торгів, пані Рома Кушнір зауважила, що хоч аукціони у Львові, Черкасах і в інших містах України були успішні, приватизація в цілому просувається вкрай незадовільно. У тому ж, наприклад, Львові з 1715 підприємств, що їх контролює фонд комунального майна, приватизовано лише 20. «Це справжня трагедія для України, якщо зважити на потенціал прибуткового сектора малого бізнесу. У той же час у сусідів України — в Нижньому Новгороді — перший аукціон відбувся в березні 1992 року, а на сьогодні вже приватизовано більш як 40 відсотків усіх державних малих підприємств — крамниць, ресторанів, закладів побутового обслуговування...» «Метод аукціонів — найбільш справедливий і «прозорий» метод приватизації, — підкреслила експерт МФК. — Він дає усім громадянам шанс узяти участь у процесі приватизації».

Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаси.

КАРПАТИ — МІСТ У ЄВРОПУ

22—23 вересня у Долинському районі на Івано-Франківщині відбулася міжнародна науково-практична конференція «Карпати — український міст в Європу: проблеми і перспективи». У роботі конференції, що була організована рядом міністерств і відомств, науково-дослідними установами та державними адміністраціями Івано-Франківської, Львівської, Закарпатської, Чернівецької областей, науковці і виробничники, представники ділових кіл України і прикордонних країн (Польщі, Словаччини, Угорщини, Молдови) заслухали доповідь Директора Львівського відділення Інституту економіки АН України, члена-кореспондента АН України М.Долішнього про концепцію соціально-економічного розвитку Карпатського регіону, яка стане основою державної програми цього регіону.

Учені і практики розробили рекомендації щодо комплексного розв'язання усіх проблем Карпатського регіону і, зокрема, високогірних районів, які десятиліттями були обділені увагою. Передбачено зокрема поглиблене співробітництво областей регіону з прикордонними територіями європейських країн, підготовку проекту спільної мережі заповідних об'єктів, адже будь-який міст будують по обох берегах.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

Львів.

Реалії

ЗНИКЛИ НАГОРОДИ

У ракетному з'єднанні СНД, що дислокується у Хмельницькому, з музею історії прославленої у роки війни дивізії (тоді сьома артилерійська) зникає 36 бойових нагород ветеранів-фронтовиків. Це, зокрема, орден Леніна, п'ять орденів Червоного Прапора, три — Червоної Зірки, ордени Олександра Невського та Великої Вітчизняної війни. По факту викрадення цінних експонатів уже протягом місяця ведеться слідство.

А тим часом дочка нині покійного полковника (колись комбрига) Печенкіна надіслала телеграму до Ради ветеранів Хмельницького, в якій цікавиться батьковими нагородами.

Михайло ВАСИЛАШКО.

Хмельницький.

Контакти

ЩОБ СЛУХАТИ ЛЕКЦІЇ ПРОФЕСОРА СОРБОННИ, НЕ ОБОВ'ЯЗКОВО ЇХАТИ ДО ПАРИЖА

Нещодавно на запрошення франко-української лабораторії гуманітарних досліджень Університету «Києво-Могилянська Академія» (УКМА) та Французького культурного центру у Києві побував історик, культуролог, директор Дому наук про людину у Парижі професор Моріс Емар. В УКМА він прочитав лекцію «Фах історика» і провів прес-конференцію.

Дім наук про людину — одна з найповажніших європейських наукових інституцій, яка координує та фінансує науково-пошукові роботи в гуманітарній та суспільній галузях. За свою головну мету Дім вважає координацію зусиль науковців всього світу і недаремно на фронтоні він має напис: «Науки про людину говорять однією мовою, принаймні намагаються це робити». За словами Моріса Емара, за часів існування АН СРСР, що з нею Дім мав співпрацю, 95 відсотків науковців, які прибували до Парижа, були росіяни, з них 88 відсотків — москвичі. Тому Дім хоче поламати цю традицію і навести безпосередні контакти з науковцями нових незалежних держав.

А незадовго до цього на запрошення УКМА в Україні побував філософ і антрополог зі світовим ім'ям, почесний професор Сорбонни та Чиказького університету Поль Рікьор. В УКМА він прочитав лекцію «Етико-політична філософія і фундаментальна антропологія».

Сергій ЯСЕН.

Контакти

Язик до Мюнхена доведе

«Ми сподіваємось, що новий склад Кабінету Міністрів України буде дотримуватись послідовної політики у розвитку міжнародних зв'язків», — заявив віце-прем'єр-міністр, міністр освіти, культів, науки і мистецтва Баварії Ганс Цейетмайєр. Він узяв участь у відкритті нового приміщення Баварської міжнародної школи, в якій навчаються понад 200 дітей 27 національностей.

Я позитивно дивлюсь на перспективу партнерських відносин між баварськими і українськими школами, продовжував Ганс Цейєтмайєр. Наші міністерства встановили тісні контакти. Поступово зникає і мовний бар'єр. Все це сприяє взаємовигідному співробітництву в галузі освіти.

Україна, сказав далі баварський віце-прем'єр-міністр, має великий науково-технічний потенціал. Багато її фахівців працюють над здійсненням спільних німецько-українських проектів, приїздять до ФРН у відрядження. Поки що їх переважна кількість може знаходитись тут лише короткий час. Це пов'язано насамперед з валютною проблемою. Але незабаром вони матимуть можливість приїздити на два і більше років разом із сім'ями. І тоді постане питання навчання дітей за кордоном. Вирішити його допоможуть інтернаціональні школи.

Баварська міжнародна школа у містечку Швайг, що неподалік від Мюнхена, була заснована у 1991 році за приватною ініціативою. Тут навчаються німецькою та англійською мовами діти віком з 4 років. Склад викладачів інтернаціональний. Досі школа знаходиться в різних приміщеннях. Зараз вона за допомогою деяких фірм, уряду Баварії — під одним дахом.

Анатолій ГРИГОР'ЄВ, Володимир МЕДЯНИЙ.

Політичні баталії

Соціал-демократи пропонують М.Снєгуру повторити приклад Бориса Єльцина

Парламент мертвий, і всі його спроби реанімуватись приречені. Таким, по суті, був висновок, що зробили соціал-демократи про ситуацію в Молдові. На їх думку, парламентська криза в республіці пояснюється тим, що в стінах вищого законодавчого органу Молдови немає політичної більшості, здатної забезпечити цієї державність. А за обставин, коли так звана демократична більшість блокує важливі питання, в тому числі й дострокові парламентські вибори, залишається лише чекати кроку легітимної президентської влади. Подібний крок необхідний, вважають лідери соціал-демократів, «оскільки запаси терпіння молдовського суспільства вичерпуються».

В зв'язку з цим соціал-демократична партія пропонує Президенту Молдови Мірче Снєгуру видати указ про створення конституційної Конвенції республіки. Ця структура має підготувати в перехідний період ряд конституційних законів і винести їх на референдум. На думку керівників Соціал-демократичної партії, до Конвенції повинні ввійти депутати парламенту, які підтримують дострокові його вибори, а також представники різних партій і рухів, що зареєстровані в Молдові, і посланці від Придністров'я та південних районів Молдови.

Отже, соціал-демократи пропонують М.Снєгуру крок, схожий до того, який здійснив Президент Росії Б.Єльцин. До речі, Президент Молдови висловив підтримку главі російської держави, надіславши на його адресу телеграму. В діях Б.Єльцина М.Снєгур вбачає протидію «всім, хто проти реформ, а також тим, хто бажає відновити колишню імперію». До останніх Президент відносить О.Руцького та Р.Хасбулатова. М.Снєгур відзначив, що указ Б. Єльцина «не може не мати позитивних наслідків для близького зарубіжжя».

Якщо перекласти російську ситуацію на молдовський грунт, то необхідно відзначити: в Росії парламентська більшість знаходиться в опозиції до Президента, в Молдові ж, навпаки, вона підтримує президентський зовнішньополітичний і внутрішньореспубліканський курс. Таке співвідношення, очевидно, і хочуть використати соціал-демократи для безболісного виходу з глухого кута, в який завела республіку опозиція з числа представників Народного фронту.

Світлана ЧАЛА.
Кишинів.

Фотофакт

Умов для мирного врегулювання поки що немає

Боротьба між Грузією і Абхазією за контроль над Сухумі триває вже понад два тижні. Абхазькі формування обстрілюють місто із артилерії і піддають повітряним бомбардуванням. Вони в односторонньому порядку розірвали угоду про припинення вогню, яка протрималась шість тижнів.

Відновлення атак на Сухумі поставило під загрозу не тільки політичне майбутнє Е.Шеварднадзе, але й, можливо, майбутнє всієї Грузії. В інтерв'ю західним журналістам він сказав, що Росія допомагає абхазам, тому що абхазький лідер В.Ардзинба вимагає відокремлення Абхазії від Грузії і приєднання її до СНГ.

Багато спостерігачів відзначають, що армія, яка протистоїть грузинам, дуже добре озброєна й навчена. Це дає привід думати, що російські військові, можливо й без відома Президента Б. Єльцина, допомагають абхазам. Французька газета «Фігаро» в репортажі із Сухумі наводить висловлювання офіцерів грузинських військ, які заявляють, що під час боїв вони не бачили в лавах противника жодного абхаза, а лише росіян і чеченців.



Як багато хто вважає, що розвиток подій може контролювати Росія, яка виступає гарантом встановлення миру в регіоні. Але події, що розгортаються у Москві після розпуску ВР Президентом Б.Єльциним, на деякий час відвернуть увагу російських політиків від «гарячої точки» в Грузії.

На знімку: грузинський гвардієць повернувся з позицій, на цьому місці ще пару годин тому був його дім.

Фото Сакіінформ — ІТАР-ТАРС.

На зв'язку—Москва

Гайдар був правий

Початок нинішнього тижня у російській столиці нічим не відрізнявся від багатьох попередніх: як завжди, у понеділок вранці на Тверській — найбільше скупчення людей, як завжди, від вокзалів до найбільших магазинів потяглися коробейники з ближньої й далекої провінції, а до ринків — селяни з мішками яблук і квітами. Ознаки політичної напруженості помітні лише біля самого Білого дому, де, як і досі, чергують бійці ОМОНу, дивізії внутрішніх військ імені Дзержинського (парадокс же який!) та співробітники Міністерства безпеки. А врешті створюється враження, що громадяни вільної Росії цілком забули й за Руцького, й за Хасбулатова, ніби не було їх взагалі.

Минулі вихідні, які пройшли під знаком великої політики, баталіями, на щастя, не скінчилися. Мало того, після переговорів з Руцьким, представники влади оголосили про бажання «президента» скласти зброю своєї «команди», а те, що влада у Москві одна — поза всякими сумнівами. Група забарикадованих людей, котрі щохвилини очікують «на останній і вирішальний бій», судячи з усього, так і залишиться з нездійсненними сподіваннями. Влада вирішила взяти їх змором. Один з російських керівників минулої неділі сказав на прес-конференції, що Руцький може хоч зимувати у Білому домі. На тлі цього індиферентного ставлення народу до «рішучої боротьби за Конституцію», на тлі досить грамотних дій силових структур біля «оплоту парламентаризму», просто сміховинний вигляд мають повідомлення про «продовження роботи з'їзду народних депутатів». Тим більше, що багато хто з визначних депутатів уже знов сів у чорні «волги» й покотив на нову службу до виконавчих структур: В.Починок — до Міністерства фінансів як заступник міністра, С.Ковальов — до нової Комісії з прав людини при Президенті РФ, а С.Ющенков — той уже давно уподобав кабінет заступника керівника Федерального інформаційного центру на Пушкінській. Немає в Росії двох президентів і двох міністрів безпеки, оборони, внутрішніх справ. На цьому етапі переможцем вийшов Єльцин, незважаючи на небажання багатьох провінцій визнати цей факт як такий, що стався. Правий Гайдар, котрий в інтерв'ю ТВ «Останкіно» у такий спосіб прокоментував ситуацію, що склалася: народ не особисто Єльцину чи Гайдару віддав перевагу, він віддав перевагу іншій системі суспільних відносин. Після заяви Президента про розпуск з'їзду й ВР РФ останні цілком ясно продемонстрували свої справжні наміри: змусити народи жити у об'єднанні, котре нагадує СРСР. До того ж об'єднати усіх силою. Проте така політична тріскотнява не привертала до себе жодної уваги.

Москва живе за звичайним ритмом. Знову у понеділок стабілізувався курс долара на валютній біржі. Все зовні нормально. Але план майбутніх прес-конференцій надзвичайно широкий, що свідчить про напруженість соціальної атмосфери. Поки що незрозуміло, як буде далі, коли вже не можна буде списати усе на «ненависну агресивно-слухняну більшість парламенту», коли всі удачі й невдачі пов'язуватимуться лише з іменами Президента й керівників уряду. А попереду — значне підвищення цін на хліб, отже, новий етап подорожчання усього. Та й уряду знову доведеться приймати непопулярні рішення. Нікуди не дінешся. Ось і виходить, що розвиток політичної й соціальної ситуації у Росії поки що важко передбачуваний.

Лілія ГЕОРГІЄВА.
Москва.

АКТУАЛЬНО

Наші збитки, можливо, буде компенсовано

На 48-й сесії Генеральної Асамблеї ООН розпочалася загальнополітична дискусія. У звичний ритм входить робота численних органів сесії, паралельно проходять ділові зустрічі членів делегацій у кулуарах.

Порядок денний 48-ї сесії включає майже півтори сотні питань і багато з них традиційні, а тому традиційні й сподівання співтовариства націй. Постійний представник України при ООН Віктор Батюк вважає, що нинішня чергова сесія зробить вагомий внесок у подальше зміцнення безпеки в світі, у розвиток міжнародного співробітництва, поліпшення ефективності механізму ООН. Адже в часи «холодної війни», говорить Віктор Батюк, в умовах конфронтації ця організація нагадувала паровоз на запасних рейках, що дихав, але вперед не рухався. Тепер же, коли локомотив ООН рушив, ми помічаємо, що деякі колеса заіржавіли.

Що стосується української делегації, то, безперечно, вона робитиме все, щоб сприяти вирішенню глобальних і міжнародних проблем. І, звісно, проблеми, специфічні для нашої держави, ми будемо порушувати активніше, ніж делегації інших країн—членів ООН. Це стосується збереження миру і зміцнення механізму гарантування безпеки в Центральній та Східній Європі, а також проблеми врегулювання конфлікту на Балканах і створення таким чином умов для зняття ембарго на торгівлю з колишньою Югославією. Це ембарго дуже шкодить торгівлі по Дунаю в цілому. Проблема ця привертає нашу особливу увагу. Так само життя вимагає підвищити ефективність дії механізму ООН з тим, щоб менше було непродуктивних витрат по бюджету ООН. Ми домагатимемося зменшення частки України до цього бюджету, яка нині надто завищена через ряд причин. Ми будемо використовувати сесію для того, щоб не згасла зацікавленість світового співтовариства й інтерес ООН до справи ліквідації наслідків чорнобильської катастрофи, для мобілізації участі Організації у вирішенні специфічних проблем, що стоять перед країнами перехідного етапу.

Після доповіді генерального секретаря про роботу ООН «Порядок денний для миру» було прийнято резолюцію Генеральної Асамблеї по цій доповіді. Своїми думками щодо прийнятого документа ділиться член української делегації, начальник управління міжнародних організацій Міністерства закордонних справ Борис Гудима.

«Понад рік ми займаємося проблемою участі України у здійсненні санкцій ООН проти колишньої Югославії, — говорить він. — Однак тепер склалася ситуація, яка значно відрізняється від тієї, що була кілька місяців тому». На думку Бориса Гудими, це виходить з того, що міжнародне співтовариство стало значно більше приділяти уваги не тільки проблемам самої Югославії або країн, які здійснюють санкції Ради Безпеки, а й проблемам країн, які понесли великі збитки в результаті запровадження цих санкцій, в тому числі й України. Кабінет Міністрів підрахував ці збитки і ми маємо суму близько двох з половиною мільярдів доларів, а до кінця року, як показують підрахунки, ці збитки виростуть ще на півтора мільярди. Тому, наголосив Борис Гудима, продовження санкцій наносить велику шкоду Україні. Проте ми не раз заявляли в ООН, що будемо дотримуватися цих санкцій, оскільки це єдиний шлях до врегулювання конфлікту в Югославії.

У прийнятій щойно резолюції вперше заявлено про ті збитки, які несуть треті країни, й робиться наголос на тому, що виникаючі проблеми мають стати об'єктом переговорів, консультацій членів Ради Безпеки. Генеральна Асамблея звернулася до Ради Безпеки з пропозицією розглянути заходи в рамках системи ООН, які охоплювали б також і міжнародні фінансові установи, з тим, щоб тривали пошуки шляхів вирішення особливих економічних проблем держав, які виникають в результаті запровадження санкцій.

В резолюції говориться також про необхідність посилення консультацій з метою вирішення особливих економічних проблем держав, які постраждали, і зведення до мінімуму їхніх збитків. Передбачаються консультації як з державами—членами ООН, так і з міжнародними фінансовими установами щодо створення добровільних фондів з метою надання допомоги країнам, які мають особливі економічні проблеми. Додаткові домовленості мають бути досягнуті у питанні надання кредитів або створення кращих умов для поліпшення експорту таких держав.

Микола МАСЛОВ.
Нью-Йорк.

ПРО ПРОЕКТ НОВОЇ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

(Початок на 3-й стор.).

род не проголосує за його відкликання. Після цього Президент має право на розпуск Всенародної Ради.

Більш повно визначені структура, порядок формування і повноваження інших державних органів, насамперед органів виконавчої влади.

Виходячи з місця й ролі Президента, якщо буде прийнята парламентсько-президентська республіка, уточнені його функції. Повніше, нам здається, в цьому проекті визначено компетенцію Президента.

Принциповим тут є те, що вилучено положення, згідно з яким Президент є главою виконавчої влади. Статус Президента України моделюється тільки як глави держави. Звідси його повноваження:

— бути гарантом державної єдності і незалежності України;

— представляти Україну у міжнародних відносинах;

— звертатися з посланням до народу;

— скріплювати власним підписом закони і використовувати право відкладального вето;

— призначати прем'єр-міністра та за його поданням формувати уряд (статті 144—154).

Мені здається, що останнє положення сформульоване не досить чітко. Безумовно, дискусії з приводу функцій і повноважень Президента триватимуть, над цим питанням ще потрібно працювати.

В проекті Конституції по-новому визначений державно-правовий статус Кабінету міністрів. За нинішнім проектом він є вищим органом державної виконавчої влади. Саме тому в проекті передбачено окремий розділ, присвячений Кабінету міністрів. В ньому досить предметно йдеться про його підпорядкування і відповідальність перед Всенародною Радою, про персональний склад і порядок утворення.

На конституційному рівні визначені компетенція Кабінету міністрів, порядок відставки і припинення його повноважень.

Виходячи з важливості і ролі судової влади в зміцненні демократичних засад функціонування держави, значна увага в проекті приділена гарантуванню матеріальної, організаційної і кадрової незалежності судової влади. З цією метою уточнені порядок формування судів усіх ланок, процедури здійснення правосуддя. Посилено соціальний захист суддів. Приведені у відповідність із сучасними уявленнями про призначення прокуратури її функції і повноваження. Більш чітко викладені положення про статус, повноваження і порядок формування Конституційного суду як органу конституційної юрисдикції. Реалізація цих правових норм означатиме практичне втілення нашого наміру побудувати правову цивілізовану державу.

В окремому розділі проекту Конституції **визначаються система та основні принципи територіального устрою України, а також організація державної влади і самоврядування на місцях.**

Республіці Крим надається спеціальний правовий статус як автономного формування у складі України. Республіка Крим у межах повноважень, передбачених Конституцією України, конституційним законом і Конституцією Республіки Крим, має самостійно розв'язувати питання, віднесені до її відання, створювати і визначати порядок діяльності своїх органів законодавчої і виконавчої влади та місцевого самоврядування в межах республіки.

Більш значні повноваження у всіх сферах державного і суспільного життя отримують області. Передбачається, зокрема, що вони, за деякими винятками, здійснюватимуть нормативне регулювання, а також розпорядчі та контрольні повноваження в обсязі і на умовах, передбачених для Республіки Крим.

Принципово по-новому розв'язується і питання про систему тих органів державної влади, що їх обиратимуть та які діятимуть в областях. Йдеться про створення обласних (земельних) Рад і обласних (земельних) виконавчих органів, які мають працювати за принципом поділу влад. При цьому голову обласного виконавчого органу обирає населення області. А склад виконавчого органу затверджується обласною (земельною) Радою. На мою думку, обласний виконавчий орган мусить бути підконтрольним і підзвітним обласній (земельній) Раді, а також Кабінету міністрів. А в проекті передбачено, що він підпорядкований і Президентові і Кабінету міністрів. Але тоді у нас знову буде те, що й маємо сьогодні. І від нас залежатиме, до чого прийдемо при обговоренні.

Принципово по-новому в проекті нової Конституції України викладені і положення про місцеве самоврядування.

До системи місцевого самоврядування включені і районні Ради. Це дуже суттєво, тому що є «за» і «проти» цього положення. Бо всяке місцеве самоврядування як територіальна самоорганізація громадян є явищем насамперед територіальним, а, отже, його можна назвати «регіональним». Цим органам місцевого самоврядування повернуте право на створення власних виконавчих органів, а також на узгодження роботи сільських, селищних, міських (міст районного значення) Рад під час проведення ними міжтериторіальних заходів.

А що в системі місцевого самоврядування принцип поділу влад не діє, то голови Рад, яких обиратимуть всім населенням, очолюватимуть і їхні виконавчі структури.

В проекті не вживається категорія «базовий рівень місцевого самоврядування», а послідовно проводиться принцип, у зв'язку з яким кожну ланку органів місцевого самоврядування наділяють власною компетенцією, в межах якої діє незалежно і самостійно. Поряд з цим передбачається демократичний порядок перерозподілу повноважень в системі самоврядування.

В проекті по-новому відображена специфіка місцевого самоврядування в містах з районним поділом. Зокрема, не передбачається створення таких адміністративно-територіальних одиниць, як райони у містах, а, отже, і обрання відповідних Рад. Проте дозволяється міським Радам на їх розсуд, самостійно ділити територію міст на райони і створювати в їх власні відповідні органи управління.

Істотно підвищена роль органів місцевого самоврядування, гарантовані їхні повноваження в управлінні територіями, у відносинах власності, в господарській, соціально-культурній, фінансовій сферах, тощо.

Такий підхід до організації державної влади і самоврядування на місцях виключає потребу в посадах представників Президента в областях і районах, а також в містах Києві і Севастополі.

Шановні народні депутати!

В доповіді висвітлені найсуттєвіші моменти проекту Конституції України після його всенародного обговорення.

Можна говорити й про інші численні нові положення проекту, звертати увагу на його недоліки, не погоджуватися з його певними концептуальними позиціями, їх нормативним оформленням. Так і буде, напевно, під час обговорення проекту.

Але головне, щоб у цій дискусії ми не загубили основне — конструктивного підходу до оцінки проекту Конституції, бажання знайти найкращий варіант розв'язання конкретної проблеми.

Отже, віддаючи належне і в жодному разі не переоцінюючи запропонований проект Конституції України, варто на завершення відзначити, що цей проект спрямований на утвердження гуманістичних ідеалів в Україні, її розбудову як суверенної демократичної і правової держави, держави, в центр якої ставляться людина, її права і свободи, гідність і здоров'я, матеріальні і духовні блага.

Люди відгукнулися на цей проект, висловили своє ставлення до нього, значно допомогли робочій групі і Конституційній комісії поліпшити його. В кінцевому підсумку, вони дали змогу чіткіше визначитися з принципових, вузлових питань.

Дякую за увагу!

Життя Рад

ЧИ НЕ БУДЕ РИС ГІРКИМ?

На Херсонщині, наскільки я знаю, створено програму «Екологія-2005», яка передбачає оздоровлення водних басейнів. Тим часом на мітингах, у пресі, від деяких депутатів доводиться чути, що ця програма буде малоефективною, якщо продовжувати займатися рисосіянням у приморських районах області, де розташовані пансіонати, санаторії, пляжі. Прихильників старої практики багато, особливо серед господарників. Якщо вони не схаменуться, то рис може стати для них гірким. Якої позиції у даному питанні дотримується обласне керівництво?

В. ПИЛИПЧЕНКО.

Херсон.

— Програму «Екологія-2005» приймала обласна Рада, — розповів її голова Михайло Кушнеренко. — Отож, незважаючи на нинішні економічні складнощі, ми будемо її виконувати. Справді, рисосіяння — давнє і болюче питання. Ця культура займає площу 3596 гектарів. Створити рисові чеки було непросто. Колись залучали до цієї роботи багатьох військовослужбовців, витрачено великі кошти. Враховуючи спільну постанову Міністерства охорони здоров'я України та республіканського комітету охорони природи, а також наступні рішення обласної Ради, з 1 січня 1990 року у скадовській медичній і оздоровчій зоні заборонено вирощування рису за гербіцидною технологією. До речі, нинішнього року площа під рис зменшена на 627 гектарів. Але оскільки громадськість стурбована проблемою, постійна комісія обласної Ради утворила робочу групу, котра виїхала до Скадовська і перевірила, як виконуються рішення сесії. Що можна сказати? Від впровадження безгербіцидної технології вже одержано позитивні результати. У затоки Чорного моря потрапляє менше токсичних речовин. Але водночас виробництво рису в області знизилося аж на 80 відсотків, а його заготівля — на 95. Урожайність утричі менша, ніж у попередні роки. Який вихід? Комісія вважає, що на Херсонщині треба мати насіннєвий фонд рису, для чого дозволила Скадовській станції вирощувати цю культуру на порівняно невеликій площі — 300 гектарів — за малою гербіцидною технологією, причому тільки за межею трикілометрової санітарної зони і лише при наявності контролю з відповідними службами. Пропозиції комісії незабаром розгляне сесія обласної Ради.

Коротко про інші пункти названої програми. Нас хвилює те, як поліпшити екологічний стан поверхневих вод морів і річок, атмосферного повітря і грунтів. Вже насаджено лісосмуг і лісів на 2150 гектарах, як і передбачено програмою, захищено від підтоплення 3,4 тисячі гектарів земель, подекуди впроваджено контурно-меліоративні елементи землеробства, грунтозахисні сівозміни, практикуються протиерозійні заходи. Непокоїть екологічний стан Дніпра, основного джерела прісної води, яка інтенсивно використовується в народному господарстві області і Криму. Постійна комісія Ради має, як на мене, грунтовні пропозиції щодо оздоровлення ріки. Депутати їх детально вивчать.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.

Херсонська область.

Виставки

ЯКА У НАС ПЕРСПЕКТИВА?

Завершила роботу виставка-ярмарок «Агротехперспектива», організована Міністерством сільського господарства і продовольства та Українською академією аграрних наук. Укладено договорів на десятки мільярдів карбованців. Особливий попит був на трактори, доїльні апарати, малотоннажні вантажівки, техніку для перероблення сільгосппродукції, високопродуктивні корови...

Віце-прем'єр-міністр Володимир Дем'янов і міністр Мінсільгосппроду України Юрій Карасик висловили думку, що така виставка-ярмарок має бути постійною, ставши для наших селян і працівників харчової промисловості центром передового досвіду.

«На нас чекає нелегке життя», — сказав на заключному засіданні оргкомітету виставки В. Дем'янов. І слова пролунали досить дивно, адже буквально за стіною конференц-залу свою продукцію демонстрували харчовики. Чого тут тільки не було! Сири багатьох сортів, балики, різноманітні ковбаси, ікра зерниста, рулет яловичий, шийка яловича копчено-варена, м'ясо політовськи, в молочному соусі, яловичина в білому соусі, дитяче харчування, цукерки, торти з шоколаду... Тобто було все, чого немає на полицях магазинів. Черговий красивий міраж? Певне, що так. Інакше віце-прем'єр не лякав би присутніх перспективою нелегкого життя.

Олександр ВИНОКУРОВ.

ЯК ОЦІНЮВАТИ ДЕРЖАВНЕ МАЙНО

Постановою Кабінету міністрів України затверджено Методику оцінки вартості об'єктів приватизації.

У ній встановлено порядок і спосіб оцінки майна, що приватизується, за відповідною вартістю з урахуванням його складу. Методика використовується для визначення початкової (аукціонної) ціни державного підприємства, розміру статутного фонду господарського товариства, що створюється у процесі приватизації, а також для визначення ціни майна державного підприємства або окремих інвентарних об'єктів при викупі. В оцінку майна не включається вартість землі, на якій розміщене підприємство, надр та інших складових частин навколишнього природного середовища.

Методика не застосовується для спеціальної оцінки майна у вільно конвертованій валюті, якщо продаж державного підприємства іноземним особам провадиться без конкурсу чи не на аукціоні.

Прес-служба Кабінету міністрів України — Укрінформ.

ТЕПЕР ДО КИТАЮ — РУКОЮ ПОДАТИ

«Авіалінії України» відкрили регулярне сполучення між Києвом і Пекіном. Ця лінія стала сімнадцятою міжнародною, яка з'єднала столицю України з багатьма містами світу.

Закономірно, що до першого рейсу — особлива увага. Тому серед пасажирів-туристів і ділових людей були Надзвичайний і Повноважний Посол України в КНР Анатолій Плюшко, перший заступник глави Київської держадміністрації Іван Данькевич, голова Державного комітету з туризму Володимир Скринник, інші офіційні представники, журналісти.

Політ до Пекіна був безпосадочний і тривав майже дев'ять годин. Вартість квитка туди й назад — 700 доларів США. Поки що «Авіалінії України» — монополісти на цьому ринку, бо крім них подібних рейсів до Пекіна не робить жодна авіалінія. Проте експлуатуватимуть вони щотижневий рейс разом з однією з київських туристичних фірм, з якою уклали угоду строком на один рік.

Генеральний директор «Авіаліній України» Леонід Погребняк цей факт пояснив так:

— Вартість одного рейсу до Пекіна обходиться «Авіалініям України» приблизно в 100 тисяч доларів, які ми неспроможні повністю сплатити. Охочі вкласти такі кошти знайшлися — тепер у нас не болітиме голова за можливі збитки. Фірма платить, а ми виконуємо її замовлення. Щоправда, третину пасажирів і вантажу на цьому рейсі забезпечують «Авіалінії України».

Ми плануємо ще один рейс — до Тянцзиня, третього за величиною міста Китаю. Але зараз не в змозі виконувати його самостійно, а партнера, як-от уже відома вам фірма, знайти не вдалося. Тож чекаємо пропозицій.

Генеральний директор «Авіаліній України» і не приховує вигідності такої угоди. Адже авіакомпанії, як правило, відкриваючи нові лінії, не розраховують на прибуток протягом року, заробляючи його на інших рейсах. Ми ж поки що не можемо дозволити собі такої розкоші. Тим більше, що, ставши учасником міжнародного ринку, маємо величезні проблеми: від багато вищої собівартості перевезень через низьку економічність вітчизняної авіаційної техніки до незнання іноземних мов, що теж багато важить. Буває, що через невчасно прочитану телеграму, написану англійською, підприємство втрачає десятки тисяч доларів.

Тому екіпажам, бортпровідницям доводиться викладатися не на сто, а на всі двісті відсотків, щоб пасажир «Авіаліній України» почувався аж ніяк не гірше, ніж кращих зарубіжних авіакомпаній. Як, до речі, і в першому рейсі до Пекіна. Не в образу для його організаторів, але я не певна, що за конкуренції пасажир захотів би полетіти ним ще раз — таке несмачне було харчування в польоті туди. Господарі пояснили це недоглядом однієї зі служб, проте такі недогляди, буває, дорого обходяться.

А Пекін ошелешив — з одного боку, силою-силенною людей: як не є, а мешкає тут понад десять мільйонів чоловік. З іншого — мікрорайонами, які легко впізнати. Ні-ні та й наштовхнеться погляд і на «хрущовки», а про дев'яти- і дванадцятиповерхові «панельки» говорити не



випадає: тут вони, рідні. Щоправда, то тут, то там вигулькують своєрідні китайські розмальовані стіни й вигнуті кінцями дахи. Місто чисто прибране, ніде не бачили ми жебраків чи неохайно вбраних людей. Якщо заблукав, то розпитати про потрібне швидше можна російською, ніж англійською мовою.

Щодо економічності цього рейсу для фірми, яка його експлуатує, то він, очевидно, був вигідний. Бо за час стоянки літака, а прибули ми до Пекіна о 7-й годині ранку, а вилетіли о 10-й вечора, наші підприємці встигли скупитися на місцевому базарі. Ми бачили, як вони перед вильотом завантажували величезні валізи з товаром. Думаю, за день-другий він з'явиться і на «Патенті» в Києві, і в численних кіосках. Звичайно, крім як на екскурсії побували й ми на цьому знаменитому велетенському базарі. Враження: всі продавці — китайці, всі покупці — люди, котрі послуговуються російською мовою, з усіх держав колишнього Союзу.

Якщо говорити про асортимент, то на «Патенті» він навіть ширший. Не справдилися й розповіді про казково низькі ціни на цьому базарі. Ціни були такі високі, що бажання придбати хоча б дрібничку зникло. Перекладач пояснив це просто: «Ви купуєте в одному примірнику — тому й дорого». Ми придивилися: і справді, наші й не наші вже нині співвітчизники скуповували товар оптом, партіями в сто одиниць і більше. Знижки для таких покупців значні...

Пізніше з'ясували, що на рейсі Київ — Пекін — Київ пасажир матиме право перевозити не 20 кілограмів вантажу, як звичайно, а сто. Тож для тих, хто займається комерцією, такий «туризм», мабуть, дає прибуток.

Так, переборюючи труднощі, а їх чимдалі більше: без достатніх ресурсів, без необхідних запасів валют, «Авіалінії України» входять до ринку, величезною працею заробляючи буквально по долару (для того, щоб і бортове харчування було конкурентоспроможне і щоб голова не боліла, якщо в першому кварталі якісь рейси збиткові), закріплюючись на ринку.

Я запитала у генерального директора «Авіаліній України» Л. Погребняка, як покарали працівника, що через його незнання англійської підприємство втратило 30 тисяч доларів.

Направили його на курси іноземних мов коштом підприємства...

Валентина ПИСАНСЬКА.

На знімках: генеральний директор «Авіаліній України» Леонід Погребняк; на одній з вулиць Пекіна.

Київ — Пекін — Київ.

Щойно з друку

«...Сей шлях вважаю нормальним»

Новітня вітчизняна наука про Грушевського поповнилася монографічним дослідженням київського історика та архівіста Руслана Пирога «Життя Михайла Грушевського: останнє десятиліття (1924—1934)».

Тривале анафемування колишнього голови Центральної Ради, заборона на Батьківщині його праць призвели до того, що останній, найближчий до сучасника період його життя, залишився невідомим або ж поданим у спотвореному вигляді.

Спираючись на досі закриті, нерідко унікальні архівні документи, у тому числі й з колишніх спецховів КП(б)У та НКВС, автор показує величезну працю вченого по відтворенню своєї наукової школи, дослідницьких кафедр, комісій, по продовженню багатотомної «Історії України — Руси» — головного творчого дітища історика.

Перед читачами постає тривала й мужня боротьба М. Грушевського з офіційною ідеологією за відстоювання власних наукових, світоглядних позицій. Переконливо змальовані напружені стосунки академіка з тодішніми «верхами». Не обходить Р. Пиріг і складних взаємин вченого з керівництвом Академії наук, зокрема, С. Єфремовим та А. Кримським, колегами-істориками.

До книги органічно ввійшли розповіді про трагічні долі членів родини Грушевських: доньки Катерини — визнаного фахівця-фольклориста, брата Олександра — відомого історика, племінника Сергія Шамрая — молодого вченого. Всі вони були репресовані й канули в нетрях «ГУЛАГу».

Книга видана Інститутом української археографії АН України і стане у нагоді всім, хто цікавиться вітчизняною історією, її непересічними постатями, до яких належить історик і державотворець Михайло Грушевський.

Федір ШЕВЧЕНКО,
член-кореспондент АН України.

Спорт

На аренах країни і світу

Футбол. Чемпіонат країни. Вища ліга. 8 тур.

«Дніпро» — «Нива» (Вінниця). 1:0. Суддя Арановський (Київ), 5000 глядачів. Гол: Коновалов (55).

«Шахтар» — «Нива» (Тернопіль). 2:1. Головко (Дніпропетровськ). 2000. Голи: Матвєєв (20, з пенальті), Онопко (90)— у господарів; Мочуляк (44) — у гостей.

«Таврія» — «Чорноморець». 0:0. Онуфер (Ужгород). 2000.

«Кремінь» — «Кривбас». 0:1. Бавикін (Харків). 6000. Гол: Громов (45).

«Торпедо» — «Карпати». 1:1. Воргуль (Харків). 10000. Голи: Багмут (82, з пенальті) — у господарів; Малик (35) — у гостей.

«Металург» — «Зоря-МАЛС». 1:1. Єсін (Дніпропетровськ). 1500. Голи: Новосельцев (47) — у господарів; Фокін (72)— у гостей.

«Металіст» — «Волинь» 1:1. Лемех (Львів). 2500. Голи: Шинкарьов (62, з пенальті) — у господарів; Шевчук (78) — у гостей.

«Динамо» — «Буковина». 3:1. Косолапов (Харків). 7000. Голи: Леоненко (6, 27, 64, з пенальті) — у господарів; Федоров (67, з пенальті). На 26-й хвилині Аненков («Динамо») не реалізував пенальті.

«Верес» — «Темп». 0:0. Авдиш (Сімферополь). 20000.

	В	Н	П	М	О
Динамо	7	1	0	17—6	15
Шахтар	5	2	1	13—6	12
Дніпро	5	1	2	11—6	11
Верес	4	2	2	11—4	10
Чорноморець	4	2	2	11—8	10
Таврія	3	3	2	10—5	9
Волинь	3	2	3	5—4	8
Кривбас	3	2	3	5—5	8
Карпати	2	4	2	6—6	8
Нива Тр.	3	1	4	11—9	7
Зоря-МАЛС	3	1	4	7—13	7
Торпедо	2	3	3	4—6	7
Темп	1	5	2	6—6	7
Буковина	2	2	4	8—10	6
Металіст	1	4	3	6—14	6
Кремінь	2	1	5	3—7	5
Нива Вц.	1	2	5	3—12	4
Металург	1	2	5	4—14	4

Лідер серед бомбардирів — Віктор Леоненко («Динамо»)— 6 м'ячів.

Першість країни. Перша ліга. 9 тур. «Нафтовик» — «Динамо-2» — 2:0. Голи: Леш (47), Захаров (49). «Автомобіліст» — «Дніпро» — 0:2. Голи: Осташов (65, 81). «Норд-АМ-Поділля» — «Закарпаття» — 1:1. Голи: Лапідус (42) — у господарів; Гунтей (75) — у гостей. «Кристал» — «Приладист» — 1:0. Гол: Павлишевський (8). На 56-й хвилині Дорош («Кристал») не реалізував пенальті. «Хімік» (Житомир) — СК «Одеса» — 2:0. Голи: Леонов (5, 69, з пенальті). «Десна» — «Артанія» — 3:0. Голи: Надточій (4), Бондаренко (8), Кулик (69). «Евіс» — «Металург» — 3:0. Голи: Куліш (2), Кудлюк (72, 82). «Ворскла» — «Скала» — 1:1. Голи: Захаров (67) — у господарів; Вільчинський (83) — у гостей. «Поліграфтехніка» — «Прикарпаття» — 1:0. Гол: Чуйченко (38, з пенальті).

	В	Н	П	М	О
Сталь	7	0	1	15—10	14
Евіс	6	2	1	26—8	14
Норд-АМ-Поділля	5	2	2	16—8	12
Дніпро	5	1	2	14—8	11
Прикарпаття	4	3	2	22—13	11
Закарпаття	4	2	2	9—8	10
Поліграфтехніка	3	4	1	10—5	10
Металург	4	1	4	11—16	9
Нафтовик	3	3	3	11—10	9
Ворскла	3	3	2	6—9	9
Хімік С	4	0	4	14—14	8
СК Одеса	3	2	4	11—10	8
Хімік Ж	3	2	3	7—12	8
Кристал	2	3	4	5—7	7
Приладист	2	2	4	7—11	6
Скала	2	2	5	7—12	6
Динамо-2	2	1	5	7—11	5
Артанія	1	3	5	5—16	5
Десна	2	0	6	8—17	4
Автомобіліст	1	2	6	13—19	4

Першість країни. Друга ліга. 9 тур. «Рось» — «Борисфен» — 0:0, «Меліоратор» — «Чорноморець-2» — 3:0, «Титан» — «Таврія» — 1:1, «Чайка» — «Бажановець» — «Войковець» — «Гірник» — 1:0, «Дружба» — «Динамо» — 0:1, «Азовець» — «Вагонобудівник» — 3:0, «Газовик» — «Шахтар» — 1:0, «Галичина» — «Металург» — 1:0, «Дністер» — «Явір» — 0:0, «Зірка» — «Нафтохімік» — 1:0. Лідирують: «Явір» (Краснопілля) і «Борисфен» (Бориспіль) — по 14 очок, «Динамо» (Луганськ) — 13 очок.

Волейбол. Чемпіонат Європи. Жінки. Брно і Злин (Чехія). Блискуче стартувала національна збірна України, яка перемогла з однаковим рахунком 3:0 команди Росії та Німеччини.

Хокей. Чемпіонат МХЛ. «Динамо» — «Тівалі» — 4:2, «Строїтєль» — «Автомобіліст» — 3:4, «Торпедо» У-К — «Молот» — 2:4, «Металург» Нк — «Авангард» — 2:7, «Строїтєль» — «Молот» — 2:2, «Торпедо» У-К — «Автомобіліст»— 4:3, «Металург» — «Лада» — 3:3.

Гандбол. Кубок володарів кубків. Чоловіки. 1/16 фіналу. 1 тур. «Світлотехніка — Колос» (Бровари, Україна) — ПІК (Сегед, Угорщина) — 29:17.

ГОЛОС України

ЗАСНОВНИК — ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ГАЗЕТА ВИХОДИТЬ з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в. о. заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
⊙ Рукописів не повертаємо.
⊙ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.
За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.

☆ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
☆ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Загальний тираж 811932.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9
Зам. 0311183.

1, 4, 5 сторінки набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».